

Pietà'ya Dokunmak

Kâğıda çizilenin adının resim, Atatürk olanın adının da heykel olduğunu daha ilkokul yıllarımda kavrayabilmişim. Gel gör ki, lisans yıllarımızda bize heykel denilen nesnenin üç boyutlu olduğunu söylediler. Bu bahsedilen üçüncü boyut derinlik idi. O zamanki çıkarımım heykelin izlenebilecek bir değil; bin açısı olduğu idi ve bu baya önemli bir öğrenimdi.

Sanat tarihinin iyimser bir tahminle %99'unu kitaplardan ve internetten, yani iki boyutlu olarak takip etmek yetmeyince şu Michelangelo denilen ninja kaplumbağanın Pietà'sını görmeye Vatikan'a gittim. St. Peter's bazilikasının görkemli kapısından içeri adımımı attığımda sağ tarafta Michelangelo'nun Pietà'sıyla karşılaştım. Ancak bir yanlışlık olsa gerek, tam da bazilikanın ortasında kavuşmayı umduğum Pietà'yı tuhaf bir biçimde koca bir camın ardında dört, beş metre kadar uzakta, yüksekçe bir kaidenin üzerine yerleştirmişlerdi. Arkasındaki mermer duvarlarıyla da Pietà bir heykelden çok bir ikon gibi görünüyordu. Kaideyi bir şekilde anladım ama o cam ve aramızdaki metreler ne idi, bilemedim. Adeta görkeminden yanına yaklaşılmıyordu. Ben de uzaktan uzunca bir süre bu ikonu seyrettim. Meryem'in İsa'yı sırtından kavrayan kolundan süzülen, artık adına mermer kütlesi mi diyeyim yoksa saten kumaş mı diyeyim bilemiyorum, eteğiyle arasında kalan uçurumvari boşluğu başım dönene kadar seyrettim ve bu baya fantastik bir seyirdi.

Heykel Bölümü'mde edindiğim heykel bilgim sayesinde olası bir heykeli okumak ve anlamak adına gayet donanımlı olduğumu düşünürken, bu aralıktaki her bir metre kilometreye dönüştü. Ardından farkına vardım ki, Pietà'nın görkemine görkem katan önemli bir unsur da önündeki cam, arkasındaki görkemli yüzeyler ve aramızdaki metrelerdi. Pietà o kadar asil ve dokunulmaz duruyordu ki, acaba dedim, Pietà'yı yerleştirdikleri o sınırları en ihtişamlı biçimde çizilmiş boşluğa beni yerleştirseler, ben de o kadar ihtişamlı durur muydum? "Tabi ki de dururdum" dedim ve Pietà denen uyuşturucudan ancak bu bahaneyle kaçabildim ve o zaman için bu baya kolay bir cevaptı.

Bu kıyaslanmanın ve kararın ardından dünyadan uzakta güvenle heykel yaptığım Heykel Bölümü'me dönünce kendi kendime sorduğum soru şu oldu: "Peki, ben o kadar kusursuz yontulmuş muydum?". İşte bu soruyu tam da istediğim gibi cevaplandıramadım. (Hani o ilk sekansta idrak edemediğimiz, hatta akıl erdiremeyince canımızı sıkın, fakat sonradan yolcusu olduğumuz o yolda istemesek de bir şekilde karşımıza çıkan ve biraz zorlayıp derine indikçe kavrayabildiğimiz tüm değerler ben istesem de istemesem de birer kilometre taşı olarak yerlerinde sapasağlam duruyorlar. Bir sanat dalında veya gerçek hayat denilen dalda bunun somut bir ispatı olmasa da, doğrusal işleyen her mantık bunda hemfikirdir.) O zamanlardaki gazla ki o zamanlar dediğim de Michelangelo'nun Pietà'yı yonttuğu yıllara değil, benim Pietà ile ilk defa karşılaştığım topu topu on yıl öncesine tekabül ediyor, Heykel Bölümü'me döndüğümde bir Pietà da ben yontayım dedim ancak maceram çok değil; iki saniye sürdü. Murcu alıp mermere vurdum ve bitti. O zaman anladım ki bu derinlik dediğimiz unsur kataloglara yazdığımız o yirmiki buçuk, otuzsekiz buçuk santimetre gibi değerlere tekabül etmiyor. Anladım ki şu sanat kitaplarında adı geçen Joseph Beuys adlı pilotun sosyal heykel

dediği Őey, benden ötedeki olan değil; tam da aksine benden içeri olan ŐeymiŐ... Ve bu baya ŐaŐırtıcı bir kavrayıŐtı.

...

Őimdi ne tesadüftür ki yıllardır dürtüklediğimiz tüm bu boŐlar, dolular, pozitifler, negatifler, aŐıklar, koyular, aydınlıklar ve karanlıklar birlik olup Tanzer'in heykellerinde yeniden karŐıma őrıktı. Őimdi bu blok kütlere bakınca kendimi Kubrick'in 2001: A Space Odyssey'indeki monolite dokunmaya őralıŐan maymunlara benzetiyorum. Benzetmek de iyimser sayılır, baya baya o görkemli sahneyi yeniden őrekiyorum.

Ve Őimdi sanat hayatımı da boŐ verin, gezegen üzerindeki günlük seyrime devam ederken esas meselem resmin veya heykelin kaç boyutlu olduğuna değil de, benim kaç boyutlu olduğum sorgusuna dönüştü... Bir mi? Üç mü? Onüç mü? Yeni soru buydu ve bu zamanlar için bu baya zor bir soruydu.

Engin Sarı